

Jezične vještine djece predškolske dobi

Sučec, Helena

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:515835>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Helena Sućec

JEZIČNE VJEŠTINE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Petrinja, rujan 2023.

ZAHVALA

Velika hvala mojoj mentorici dr.sc. Katarini Aladrović Slovaček na velikoj pomoći, potpori, nesebičnom dijeljenju znanja i uloženoj trudu kako bih uspješno napisala ovaj rad.

Hvala mojim roditeljima koji su od početka bili uz mene, vjerovali u mene i bili mi velika potpora tijekom studiranja.

Hvala cijeloj mojoj obitelji koja je uvijek bila uz mene i pripomogla kad god je to bilo potrebno!

I na kraju, velika hvala mom suprugu koji me uvijek poticao i dijelio radost uspjeha sa mnom!

SAŽETAK

Ovaj završni rad govori o razvoju jezičnih vještina te je posebice usmjeren na jezične vještine djece predškolske dobi. Četiri su osnovne jezične vještine: slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Pomno su objašnjene sve jezične vještine te je naznačeno kako se svaka od njih nadovezuje na prethodnu vještinu. Svojim rođenjem dijete započinje proces učenja i svladavanja jezičnih vještina oponašajući govorni model. U radu su opisane dvije jezične vještine koje se najviše razvijaju kod djece predškolske dobi, a to su slušanje i govorenje. Također u radu su pomno objašnjene i jezične igre kao jedno od sredstava koje potiče razvoj jezičnih vještina kod djece te je istaknuto kako ih je potrebno često provoditi. Naglašena je i važnost poticanja slušanja i govorenja kod djece predškolske dobi.

Temeljna svrha i cilj ovog rada bilo je ispitati čitalačke navike roditelja i djece te aktivno slušanje i vještine govorenja kod djece predškolske dobi. Istraživanje je provedeno anketnim upitnikom i u njemu je sudjelovalo 16 roditelja. Korišteno je i snimanje diktafonom s ciljem provjere aktivnog slušanja i govorenja djece predškolske dobi. Istraživanje je pokazalo kako roditelji često čitaju djeci, a djeca aktivno slušaju te pokazuju interes za čitanje.

KLJUČNE RIJEČI: jezične vještine, dijete, jezične igre, roditelji, čitalačke navike, aktivno slušanje

SUMMARY

This final thesis is about the development of language skills and is particularly focused on the language skills of preschool children. There are four basic language skills: listening, speaking, reading and writing. All language skills are carefully explained and it is indicated how each of them builds on the previous skill. At birth, a child begins the process of learning and mastering language skills by imitating a speech model. The paper describes the two language skills that develop the most in preschool children, namely listening and speaking. Also, in the paper, language games are explained in detail as one of the means that encourages the development of language skills in children, and it is pointed out that they should be implemented often. The importance of encouraging listening and speaking in preschool children was also emphasized.

The main purpose and goal of this paper was to examine the reading habits of parents and children, as well as active listening and speaking skills in preschool children. The research was conducted using a questionnaire and 16 parents participated in it. Recording with a dictaphone was also used in order to check the active listening and speaking of preschool children. Research has shown that parents often read to children, and children actively listen and show interest in reading.

Key words: language skills, child, language games, parents, reading habits, active listening

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. JEZIČNE VJEŠTINE	2
2.1. <i>Slušanje</i>	4
2.2. <i>Govorenje</i>	6
2.3. <i>Čitanje</i>	8
2.4. <i>Pisanje</i>	10
2.5. <i>Jezične igre kao sredstvo poticanja jezičnih vještina kod djece</i>	12
3. VAŽNOST POTICANJA SLUŠANJA I GOVORENJA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	14
4. ISTRAŽIVANJE	17
4.1. <i>Opis uzorka istraživanja</i>	17
4.2. <i>Opis instrumenta istraživanja</i>	17
4.3. <i>Ciljevi i hipoteze istraživanja</i>	18
4.4. <i>Rezultati istraživanja</i>	19
5. RASPRAVA I ZAKLJUČAK	25
6. LITERATURA	27
PRILOZI	30
IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOGA RADA	34

1. UVOD

Komunikacija je proces koji se odvija u dva smjera. Pritom je važno da osoba nastoji razumjeti misli i osjećaje druge osobe. Za postizanje što bolje komunikacije potrebno je da osoba posjeduje vještine slušanja i promatranja (Lupis, 2002). Od samoga rođenja osoba započinje upoznavati svijet oko sebe i učiti o njemu. Dijete je od najranije dobi najviše povezano sa svojom majkom, ali to ne isključuje činjenicu da voli biti okruženo ljudima, osjetiti njihov dodir, čuti njihov glas i biti u interakciji s njima (Ljubešić i Capanec, 2012). Na taj način dijete razvija svoju vještinu slušanja i priprema se za ovladavanje vještinom govorenja. „Prije nego što svoje misli može izraziti govorom, dijete mora proći mnoge razvojne faze u kojima uči koordinirati pokrete različitih mišićnih skupina i govornih organa, što u završnoj fazi rezultira artikuliranim govorom.“ (Pihler Brumen, 2023; 3). Usvajanje vještine čitanja duži je i složeniji proces koji se odvija postepeno, a k tome podrazumijeva sposobnost poznavanja jezika. Da bi dijete ovladalo vještinom čitanja, potrebno je najprije razviti fonološku svjesnost. Smatra se da dijete koje nema razvijenu fonološku svjesnost ima predispozicije da kasnije postane loš čitač. Pravilnim razvojem fonološke svjesnosti, dijete će posve prirodno i na lakši način savladati vještinu čitanja (Kolić-Vehovec, 2003). Nakon što dijete nauči i razumije što je pročitao, zanima ga kako stvoriti takav tekst koji čita. Dijete je tada spremno za ovladavanje vještinom pisanja. U predškolskim se skupinama provode razne motoričke vježbe za šake, uče se oblici kojima bilježimo slova u našem jeziku te se provode predvježbe za početno pisanje. Pisanje je najlakše definirati kao prikaz govora u obliku teksta. Proces pisanja započinje od najranije dobi, zatim se nastavlja u odgojno-obrazovnom procesu i daljnjem školovanju. Po završetku školovanja taj proces ne prestaje, već se nastavlja i razvija dalje te traje kroz čitav životni vijek. Upravo zato proces pisanja se smatra cjeloživotnim procesom (Mendeš, 2009). U posljednjem dijelu ovog rada opisano je istraživanje koje je provedeno među roditeljima djece predškolske dobi u Dječjem vrtiću Velika Gorica. U istraživanju je sudjelovalo šesnaest roditelja. Dobiveni rezultati pokazali su kako roditelji čitanjem i kroz interakciju s djecom uvelike pripomažu razvoju jezičnih vještina kod svoje djece. Razvoj jezičnih vještina započinje po rođenju.

2. JEZIČNE VJEŠTINE

Jezik smatramo glavnim sredstvom sporazumijevanja ljudi diljem svijeta. Poznavanje i ovladavanje jezikom može nam poslužiti kao primarno sredstvo uz pomoć kojeg ćemo upoznavati svijet oko sebe, razvijati svoju i djetetovu osobnost, širiti svoje djelovanje u sklopu razvoja socijalnih kompetencija i sl. Također je važno napomenuti kako bez jezika ne bismo mogli izraziti svoje misli, osjećaje, stajališta i slično (Aladrović Slovaček, 2019). Upoznavanjem i ovladavanjem jezika od najranije dobi, razvija se komunikacija. Komunikacijom se smatra svaki prijenos poruke kroz komunikacijski kanal od pošiljatelja do primatelja te iste poruke i natrag. Koristimo li se jezikom da bismo prenijeli tu istu poruku, govorimo o jezičnom izražavanju. Valja istaknuti kako se jezično izražavanje može ostvariti na dva načina, prvi od načina jest govorom ili govorenim jezikom, a drugi jest pismena komunikacija ili pisani jezik (Pavličević-Franić, 2005).

Razvoj komunikacije započinje već od najranije dobi, ali i dok se dijete još nalazi u majčinoj utrobi. Prvi puta dijete zapravo komunicira sa svojom majkom uz pomoć udaraca, no dijete puno prije počinje razvijati svoj sluh. Možemo istaknuti kako dijete čuje i komunicira još dok nije u potpunosti niti razvijeno. Takva komunikacija jest jedinstvena i događa se samo jednom u čovjekovu životu. Dijete počinje slušati zvuk plodne vode, otkucaje majčina srca, majčino štućanje, majčin i očev glas i sl. Upravo na taj način dijete postepeno razvija svoju komunikaciju kako bi je i izvan majčine utrobe moglo nadograđivati i usavršavati. Stoga je vrlo važno da je dijete u svojoj najranijoj dobi okruženo dobrim govornicima zbog što lakšeg i uspješnijeg razvoja govora (Jovančević i suradnici, 2021).

Svako dijete prolazi kroz faze razvoja govora, a kasnije se te faze uče i produbljuju u predškolskoj i školskoj dobi. Sam proces usvajanja i razvoja govora ovisi o više čimbenika. Neki od njih su genetika, okolina kojom je dijete okruženo, temperament svakog pojedinog djeteta te poticajima kojima je dijete okruženo. Ono što je važno od najranije dobi, jest da što više komuniciramo s djetetom. Ta će se komunikacija u početku svoditi na gukanje, smijanje, pokrete tijela i sl. (Popek, 2019).¹

---

¹ <https://vrtic-milanasachsa.zagreb.hr/default.aspx?id=421>

U tablici 1. prikazane su faze razvoja govora djece ovisno o dobi tj. točnije o stupnju razvoja djeteta (Popek, 2019).

Tablica 1.

Faze razvoja govora ovisno o dobi / stupnju razvoja djeteta

DOB	FAZA RAZVOJA GOVORA (karakteristike)
2 - 6 mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> – plačem iskazuje svoje potrebe- faza gukanja – vegetativni zvukovi, vokalna igra (počinje spontano proizvoditi jednostavne vokalne zvukove, artikulacijski prilično neodređene) – ispušta zvukove koji sve više nalikuju glasovima – glasom izražava raspoloženja- okreće se prema izvoru zvuka
6 - 12 mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> – ponavlja iste slogove više puta ma-ma, ta-ta. – reagira na svoje ime i na imena članova obitelji – pokušava oponašati različite zvukove – služi se glasovima da privuče i zadrži pozornost- ponavlja iste slogove više puta- okreće se prema osobi koja govori- prepoznaje riječi za neke predmete
12 - 18 mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> – glasno brblja i oponaša glasove odraslih i zvukove iz okoline – raspolaže sa do 20 riječi, prve riječi su obično dvosložne
18 - 24 mjeseca	<ul style="list-style-type: none"> – slaže prve rečenice – služi se više riječju nego gestom – sebe naziva imenom – koristi do 50 riječi – riječi povezuje u jednostavne rečenice (2 riječi) – koristi pitanja od 1 do 2 riječi
24 mjeseca	<ul style="list-style-type: none"> – oblikuje svoju prvu rečenicu, najčešće od dvije riječi
24 - 30 mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> – služi se rečenicama od 2 do 3 riječi – postavlja pitanja sa ‘što?’ i ‘gdje?’ – odgovara na pitanja sa ‘da’ i ‘ne’ – pravilno upotrebljava zamjenice: ja i ti
30 - 36 mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> – slaže rečenice s tri, četiri i više riječi – pravilno koristi množinu imenica i glagola – zna imenovati gotovo sve predmete koji ga okružuju – zna verbalno tražiti predmet
36 - 42 mjeseca	<ul style="list-style-type: none"> – koristi sve vrste riječi- primjenjuje gramatička pravila u slaganju rečenica
3 - 4 godine	<ul style="list-style-type: none"> – služi se višestranim rečenicama, uglavnom gramatički točno- razumije zapovijedi koje uključuju više od dva pojma- razumije upotrebu negacije i koristi je- razumije i koristi iskaze o prošlim i budućim radnjama- zna reći svoje ime i prezime – postavlja pitanja služeći se riječima: zašto? što? tko? kada? – koristi sve vrste riječi u govoru

4 – 5 godina	<ul style="list-style-type: none"> – služi se vremenskim i uzročnim rečenicama – može ispričati kraći slijed događaja – koristi odnosne zamjenice, priloge i brojeve
5 – 6 godina	<ul style="list-style-type: none"> – može samo prepričati priču – koristi složene rečenice – pravilno koristi gramatiku – pravilno primjenjuje nepravilne oblike glagola i imenica – pravilno izgovara sve glasove
6 - 7 godina	– u govoru koristi raznolik sadržaj- pravilno izgovara glasove- ima usvojene predvještine čitanja i pisanja

Pavličević-Franić u svojoj knjizi „Komunikacijom do gramatike“ (2005: 90), navodi sljedeće: „Dakle, usvajanje jezika u ranojezičnoj fazi, ali i učenje jezika u institucijama odgojno-obrazovnog sustava, između ostaloga, temelji se na poticanju i razvoju četiriju osnovnih jezičnih djelatnosti – slušanja, govorenja, čitanja, pisanja.“ Za pojam jezične djelatnosti koristi se još nekoliko naziva, poput vještina i sposobnosti. Najjednostavnije pojašnjeno, jezične djelatnosti koje svaki čovjek mora učiti i nadograđivati poput čitanja i pisanja, nazivamo jezičnim vještinama, a one djelatnosti koje su čovjeku urođene (slušanje i govorenje) nazivamo jezičnim sposobnostima (Pavličević-Franić, 2005). Od navedenih vještina slušanje je prva jezična vještina koja se razvija još u majčinoj utrobi.

2.1. Slušanje

Slušanje se smatra primarnom čovjekovom sposobnošću. Kao što je već navedeno, dijete može slušati dok još u potpunosti nije razvijeno. Slušanje se ne može naučiti, već je ono urođena čovjekova sposobnost. Također je vrsta čovjekove receptivne sposobnosti, odnosno sposobnosti primanja. Svakom čovjeku slušanje omogućuje i usvajanje fonetsko-fonološkoga sustava nekog jezika tj. usvajanje fonema, prozodema i intonema. Dakle dijete aktivnim slušanjem usvaja i razvija svoj glasovni sustav (fonemi), naglasni sustav (prozodemi) i ritmičko-melodijski sustav (intonemi) hrvatskoga jezika (Pavličević-Franić, 2005).

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta 2015. godine izdaje odluku o donošenju Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Na temelju toga, planira se i oblikuje kurikulum predškole. Prilikom planiranja i oblikovanja kurikuluma predškole,

naglasak se također stavlja na sljedeće: „stvaranje primjerenog okruženja za spontano bogaćenje rječnika, kvalitetno izražavanje i razvoj razumijevanja, slušanja, govora i jezika, odnosno razvijanje predčitačkih i grafomotoričkih vještina u kontekstualno povezanim situacijama.“ (Odluka o donošenju nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, NN 05/15).

Svaki roditelj bi trebao što više “komunicirati“ sa svojim djetetom, upravo zbog provjere djetetova sluha. Oštećenje sluha kod djece može se otkriti već u novorođenačkoj dobi, no ne obraća li se pažnja na to, taj problem otkriva se znatno kasnije i to u dobi od dvije do tri godine jer se upravo iz tog razloga niti govor ne razvija pravilno. Važno je naglasiti kako je Hrvatska među prvim državama u kojoj se provjerava sluh svakog djeteta u rodilištu. Pretragu provjere sluha mora provoditi medicinska sestra koja je posebno izučena za to. Pretraga se provodi na način da se djetetu za vrijeme spavanja, u zvukovod postavlja mala sonda i zatim se puštaju razni tihi zvukovi. Aparat nakon određenog vremena, odmah pokazuje rezultate je li sluh uredan. Ako je aparat zabilježio rezultate na oba uha, ispitivanje je završeno. Ukoliko nema prikazanih rezultata, pretraga se ponavlja nešto kasnije ili idućega dana (Jovančević i suradnici, 2021).

U tablici 2. prikazano je slušno razumijevanje i govor kod djece od 3. do 5. godine.

Autori Apel i suradnici u svojoj knjizi *Jezik i govor od rođenja do 6. godine* pojašnjavaju pravilan tijek razvoja sluha i govora kod djece od 3. do 5. godine života.

Tablica 2.

Kako vaše dijete čuje i govori u dobi od 3. do 5. godine (Apel i sur., 2004: 6)

GODINE	SLUH I RAZUMIJEVANJE	GOVOR
3 - 4 godine	<ul style="list-style-type: none"> - Čuje vas kada ga zovete iz druge sobe. - Čuje televiziju ili radio na istoj razini glasnoće kao i drugi članovi obitelji. - Odgovara na jednostavna pitanja „Tko?“, „Što?“, „Gdje?“, „Zašto?“. 	<ul style="list-style-type: none"> - Priča o tome što je radilo u vrtiću ili u prijateljevoj kući. -Ljudi izvan obitelji obično razumiju djetetov govor. - Upotrebljava mnogo rečenica od 4 ili više riječi. - Obično govori glatko, bez ponavljanja slogova ili riječi.
4 - 5 godina	<ul style="list-style-type: none"> - Pozorno sluša kratku priču i odgovara na jednostavna pitanja prema njoj. - Čuje i razumije većinu toga što se kaže kod kuće i u vrtiću. 	<ul style="list-style-type: none"> - Glas je jasan kao i u druge djece. - U rečenicama iznosi mnogo pojedinosti (npr., „Volim često čitati moje slikovnice.“). - Priča priče u kojima se pridržava teme.

		<ul style="list-style-type: none"> - Glatko komunicira s drugom djecom i odraslima. - Većinu glasova izgovara ispravno, osim nekoliko, poput l, r, č, ć, š, ž, dž, đ. - Služi se istom gramatikom kao i svi u obitelji.
--	--	--

Također je važno aktivno slušanje poticati od vrtićke dobi. Time se olakšava napredak slušanja i kasnije u školskoj dobi. Danas je sve više djeci dostupna uporaba razne tehnologije, a samim time imaju mogućnost čuti puno novih informacija. Zbog prevelikog broja informacija koje tokom dana primimo, slušamo malo ili zanemarimo ono što čujemo. Stoga je vrlo važno da se u školskoj dobi, na satu Hrvatskog jezika, velika pažnja posveti aktivnom slušanju. Samim time učenici će ostvarivati bolji uspjeh, imati će dobro razvijenu socijalnu kompetenciju koja će im sačuvati prijateljstva i produbljivati međuljudske odnose. Cilj aktivnog slušanja je također bolji odnosi u razredu i kulturno ponašanje. Ukoliko dijete nauči aktivno slušati, bit' će mu lakše savladati ostale jezične vještine: govorenje, čitanje i pisanje (Aladrović Slovaček, 2019). Sljedeća jezična vještina koja proizlazi iz jezične vještine slušanja jest govorenje.

2.2 Govorenje

Govorenje je druga po redu jezična vještina, ali nikako ne i manje značajna. Govor se smatra jednim od najzastupljenijih sredstava sporazumijevanja među ljudima. Također je nešto najljepše što čovjek može naučiti od svoga rođenja. Govorom možemo iznositi svoje osjećaje, želje, misli, stavove, znanja te slati i primiti poruke. Ljudi se mogu sporazumjeti i na drugi način. To može biti pogledom, smijehom, plačem, glazbom, pokretima, slikama i sl. No najvažniji segment govorenja je upravo oblikovanje čovjeka. Razvojem govora čovjek je oblikovao sebe jer na taj način može iznijeti sve ono što razmišlja i na koji način razumije svijet oko sebe. Upravo tu dolazimo do zaključka kako je važno pravilno razviti aktivno slušanje jer se na temelju slušanja uspješno i pravilno razvija govor (Jovančević i sur., 2021). Djeca postepeno uče govoriti od rođenja. Da bi na pravilan način razvili svoj govor, važno je da imaju dobre govornike u svojoj okolini. „Djeca obično i vrlo često govore upravo onako kako čuju od svoje najbliže okoline. Upravo zato dijete prvo ovladava svojim materinskim idiomom, a onda se tijekom školovanja susreće sa standardnim jezikom.“ (Aladrović Slovaček, 2019; 41). No

valja istaknuti kako se najintenzivniji razvoj govora upravo razvija u prve tri godine djetetova života.

Taj se razvoj odvija po predvidivim etapama. Predgovorno razdoblje počinje rođenjem i traje do 9. mjeseca, govorno razdoblje obilježava pojava prve riječi sa značenjem od 9. do 15. mjeseca, prve se rečenice javljaju od 18. do 24. mjeseca, a naglo širenje rječnika i usvajanje gramatičnosti od druge do treće godine. (Andrešić i suradnici, 2010, str. 8).

Kao što smo ranije naveli, dijete počinje komunicirati još u majčinoj utrobi. Tada na zvučne podražaje odgovara udarcima i na taj način komunicira sa svojom okolinom. Upravo toj negovornoj komunikaciji treba posvetiti posebnu pažnju, kako bi se pravilno kasnije razvila govorna komunikacija. Dijete kada komunicira sa svojom okolinom, osobito do navršene prve godine češće koristi i neverbalnu komunikaciju. Kasnije je koristi sve manje, no ne gubi se u potpunosti. Tijekom usvajanja govorne komunikacije, dijete istodobno uči značenje riječi, gramatičku strukturu te uporabu te riječi u komunikaciji. Kada dijete u potpunosti usvoji majčin govor, ne znači da će odmah biti jasan svojoj okolini zato što još uvijek svaku situaciju samo nadopunjuje do tad stečenim govorom (Jovančević i suradnici, 2021).

Postoje znatne razlike u stupnju razvijenosti svih jezičnih vještina između djece rane i predškolske dobi. Može se zaključiti kako dijete u najranijoj dobi koristi jezik upravo kako bi privuklo pažnju svoje okoline i također ispunilo svoje fiziološke potrebe. Slušajući i oponašajući svoju okolinu u govornome području, djeca stvaraju svoj vlastiti jezik. Kako se dijete razvija i odrasta, stupanj razvijenosti govora sve je značajniji. Govor koristi za izražavanje svojih emocija, ideja i misli te za upoznavanje i povezivanje s drugima (Matijević, 2019). Već u najranijoj dobi lako se mogu otkriti prvi znakovi poremećaja u govoru i može se reagirati na vrijeme. Da bismo bili sigurni kako naše dijete nema nikakvih govornih poremećaja, bitno je pratiti teče li razvoj govora pravilno, u skladu s djetetovom dobi.

Svakako je opće poznato kako će u društvu i široj zajednici bolje proći djeca koja su učestaliji govornici i više vole iznositi svoja mišljenja i stavove, nego li djeca koja su povučenija i "tiša" od ostalih. Također je važno produbljivati jezičnu djelatnost govorenja jednako kao i slušanja na nastavi Hrvatskoga jezika. Aladrović Slovaček (2019: 41) navodi sljedeće: „Ako dijete ne govori, ono nema priliku oblikovati različite tipove teksta usmeno, ono ne vježba govorne vrednote, ne oslobađa se u svojem tijelu koje također govori zajedno s jezikom.“

Važno je još u vrtićkoj dobi, različitim vrstama igara, zadacima, raspravama i sl. poticati dijete na pravilan razvoj govora. Dakako je važno takvo poticanje nastaviti i u školskoj dobi. Upravo se kroz razne aktivnosti i zanimacije za poticanje govora, lakše usvaja sljedeća jezična vještina, a to je čitanje.

2.3. Čitanje

Čitanje je proces usvajanja nekog teksta na temelju poznavanja njegova jezika i pisma (Hrvatska enciklopedija, 2021).² Ono se smatra sekundarnom jezičnom djelatnošću koja je temelj za ovladavanje jezičnog i općeg znanja u svim drugim područjima. Čitanje je važan proces kojem se pridaje velika važnost u prvim godinama djetetova obrazovanja (Aladrović Slovaček, 2019). Proces čitanja započinje već u predškolskoj dobi i važno ga je dalje nadograđivati. U predškolskoj dobi razvija se kroz razna čitanja te prepričavanja priča i slikovnica. No, da bi dijete moglo na valjan način usvojiti vještinu čitanja, potrebno je prethodno ovladati predčitačkim vještinama. Pavličević–Franić (2005: 97) navodi koje su te predčitačke vještine potrebne za ovladavanje samog procesa čitanja: „razvijanje govora, razvoj glasovne osjetljivosti, raščlamba riječi na glasove, usvajanje pisanih znakova (slova), prijenos govora u pisani tekst te “prevođenje“ izgovorenih glasova u napisana slova i obrnuto (šifriranje i dešifriranje).“

Nadalje valja istaknuti čitateljsku pismenost. Ona se razvija već u najranijem djetinjstvu te je ključna vještina koja predstavlja temelj za razvoj i napredovanje svih ostalih vještina pismenosti. Kako bismo djeci čitanje učinili što interesantnijim, potrebno je održavati čitateljski interes na način da djeci čitamo ono što im je zanimljivo i izaziva pozitivne emocije kod njih (Ražman, 2023).

Vrlo je važno da se roditelji također bave svojom djecom u pogledu čitanja i van obrazovnih institucija. To će najbolje učiniti ako im budu čitali priče, razgovarali s njima, upozoravali ih na važnost čitanja te će na taj način istovremeno širiti djetetov vokabular (Čudina-Obradović, 2002). Da bi dijete bilo spremno za učenje početnog čitanja, prije polaska u školu, u predškolskome razdoblju mora razumjeti slikovnice koje mu se prikazuju, uči držati pravilno knjigu, mora znati da se čita s lijeva na desno te će svakodnevnim radom naučiti

---

² <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13429>

povezanost između glasova i slova. Čudina-Obradović (2002: 9) navodi koliko dijete treba znati “čitati” kako bi s lakoćom napredovao u čitanju. Prije nego li krene u prvi razred, ono mora:

razumjeti priče koje mu se pričaju, uživati u njima, znati prepričati jednostavnu, kratku priču; razumjeti da pisani tekst sadrži poruku i priču, razumjeti priče koje mu se čitaju, znati prepričati bitne dijelove priče; znati kako se drži knjiga, okreću listovi, kako tekst teče slijeva nadesno i odozgo nadolje, kako pokreti očiju prate tekst skačući na početak sljedećega retka; razumjeti da se tekst sastoji od rečenica, rečenice od riječi, a riječ od glasova; prepoznati pojedinačne glasove u riječi i znati rastaviti riječ na glasove i sastaviti glasove u riječ; poznavati slova abecede, poznavati vezu slova abecede s pripadajućim glasovima i razumjeti kako se provodi zamjena slova glasovima.

Ukoliko se djetetu na ovaj način roditelj posvećuje, zasigurno će mu u školskome razdoblju biti znatno lakše savladati samu tehniku čitanja. Sam proces tzv. početnog čitanja započinje u osnovnoj školi. U školi se djecu uči čitanju s razumijevanjem, a da bi se postigla takva razina čitanja, potrebno je provoditi razne strategije čitanja. Od čitanja naglas do čitanja u sebi (Pavličević – Franić, 2005). Također je važno da se djetetova pažnja zadrži na željenoj razini prilikom obrade određenoga teksta. Djetetovu pažnju možemo zadržati tzv. vođenim čitanjem. „Vođeno čitanje metodički je postupak u kojem učitelj vodi učenike postavljanjem pitanja, a učenici aktivno sudjeluju u procesu čitanja, kritičkoj analizi i kritičkoj refleksiji.“ (Aladrović Slovaček, 2019: 43). Vođenim se čitanjem želi djecu dovesti do više razine razumijevanja pročitano. Učitelj tako postavlja nova pitanja te na taj način širi djetetov vokabular i omogućuje djetetu stvaranje novih i kreativnijih ideja i samim time daje mu mogućnost širenja vlastitog spektra gledišta o pročitanoj tekstu.

Važno je obratiti pažnju na svako dijete pojedinačno. Ukoliko se primijeti da neko dijete ima određene simptome savladavanja čitanja, potrebno je na vrijeme reagirati. U knjizi „Kako dijete govori?“ (Andrešić i suradnici, 2010: 68) navode se sljedeći simptomi u predškolskoj dobi koji nam ukazuju na teškoće u učenju čitanja i pisanja:

kasno progovaranje i usporen jezično-govorni razvoj; siromašan rječnik; dugo zadržavanje grešaka u izgovoru glasova; teškoće u jezično-govornom izražavanju; prisutnost agramatizama u govoru; teškoće u učenju pjesmica i brojalica; teškoće u pamćenju općenito; nerazvijena fonološka svjesnost (i nakon 6. godine); nemogućnost zadržavanja pažnje; nespretnost u krupnoj i finoj motorici; nesigurnost u prostornim i vremenskim odnosima; hiperaktivnost, impulzivnost; nezainteresiranost za crtanje i pisanje; nemotiviranost i nedostatak interesa za čitanje i slikovnice.

Primijetimo li neke od navedenih simptoma, potrebno je reagirati na vrijeme te obaviti razgovor s roditeljima kako bi se poduzele pravovaljane mjere. Neke od ovih simptoma možda ne možemo spriječiti, ali možemo ih pokušati ublažiti svakodnevnim čitanjem i usađivanjem ljubavi prema čitanju djeci.

2.4. Pisanje

Pisanje možemo vrlo jednostavno definirati kao proces stvaranja pročitano g teksta prenesen na papiru. Kao što je ranije navedeno, jezik se može ostvariti komunikacijom odnosno usmenim oblikom, ali isto tako možemo ga realizirati i u pismenom obliku (Pavličević-Franić, 2011). Da bismo ostvarili jezičnu vještinu pisanja, potrebno je usvojiti slogovni sustav i dobro ga poznavati, usvojiti gramatičko-pravopisna pravila i norme nekog jezika (Pavličević-Franić, 2005).

Autorica Kralj (2022: 3) smatra kako je pismenost doživotni proces, a navodi sljedeće:

Priprema za opismenjavanje odvija se u vrtiću i uključuje upoznavanje s funkcijom čitanja uz čitanje i gledanje slikovnica s odraslom osobom, razvijanje govora, pretvaranje riječi u glasove, točan izgovor riječi i glasova, razvijanje grafomotorike i orijentacije [na sebi, u prostoru, na papiru] i vještine slušanja.

U današnje vrijeme sve više komuniciramo pisanjem poruka nego li usmenom komunikacijom. Taj način komunikacije ljudi su lakše prihvatili jer im je brže, jednostavnije i zgodnije nekome poslati poruku i na taj način obaviti svoj dio komunikacije. No samo pisanje nije samo slanje SMS poruke i sl., već nam pisanje služi kao prijenos pisane poruke i da bismo na što lakši način prenijeli pročitani tekst na papir. Pisanje se smatra proizvodnom čovjekovom djelatnošću i stoga zahtjeva puno više koncentracije i pažnje od same usmene komunikacije. Čovjek mora biti svjestan što će napisati i na koji način će napisati. Kako bi čovjek što smislenije mogao napisati što želi, potrebno je da zna razlike između tekstova, ovisno o tome što želi napisati (razglednica, sastavak, dopis...). Tijekom vrtićkog razdoblja djecu se postepeno priprema za vještinu pisanja. To činimo tako da ih upoznamo sa znakovnim sustavom hrvatskoga jezika te da im probamo vizualizirati što zapravo znači dešifriranje slova na papiru. Kada djeca to savladaju, moći će ovladavanjem sposobnosti raščlanjivanja na glasove i poznavajući oblike slova, razumjeti i pročitati napisanu riječ (Pavličević-Franić, 2011).

Prema autorici Novak početna pismenost je glavna faza opismenjivanja. Ona uključuje pripremu za čitanje i pisanje, redovito čitanje, a kasnije i uvježbavanje tehnika čitanja i pisanja. Složeni je to proces koji dovodi do razvoja predpisačke vještine (Novak, 2021).

Cilj razvijanja vještine pisanja kod djece prema Čudini-Obradović (2002: 46) je sljedeći: „Dijete u predškolskom razdoblju mora razumjeti osnovnu svrhu pisanja (odašiljanje poruke, pisano pričanje sadržaja), a pokušajima jednostavnoga pisanja ubrzo će razumjeti primjenu abecednoga načela i poboljšati glasovnu osjetljivost.“ Da bismo djecu kvalitetno pripremili za pisanje koje ih čeka u školi, potrebno je da savladaju grafomotoričku sastavnicu pisanja. Nekoj djeci to će biti teže zbog kasnijeg sazrijevanja živčanih završetaka u prstima, no ne smije se odustati. Također valja napomenuti kako se od predškolskog djeteta niti ne očekuje da ovlada u potpunosti tehnikom pisanja. Za djecu te dobi potpuno ovladavanje tehnikom pisanja je preteško jer je samo pisanje složena i misaona aktivnost, a ujedno i grafomotorička aktivnost (Čudina-Obradović, 2002).

Usvajanje materinskog jezika započinje samim rođenjem. Ono se nastavlja kroz vrtić te osnovnu i srednju školu. Sam proces učenja i poučavanja započinje polaskom u 1. razred osnovne škole. Prilikom razvoja vještine pisanja, razvija se motorička, vizualna i psihokognitivna aktivnost. Tijekom svladavanja vještine pisanja, od djece se očekuje i usvajanje svih četiriju vrste slova našeg grafemskog sustava. To podrazumijeva usvajanje pisanja velikoga i maloga tiskanoga te pisanoga slova. Usvajanjem takvog sustava pisanja, od djece se očekuje mogućnost sastavljanja i pisanja riječi, rečenica te oblikovanje kraćega teksta (Pavličević – Franić, 2011).

Prema autorici Aladrović Slovaček (2019) razvoj kompetentnosti pisanja zasniva se na razvoju i povezivanju sljedećih četiriju znanja: sadržajnog znanja, jezičnog ili lingvističkog znanja, pragmatičkog znanja i proceduralnog znanja. Mnoga istraživanja, dokazala su kako je pismeno izražavanje teži oblik od usmenog izražavanja, odnosno govorenja. Stoga je vrlo važno da dijete pravilno ovlada vještinom pisanja u predškolskoj dobi kako bi što lakše taj proces nastavio polaskom u školu. Prilikom učenja pisanja u osnovnoj školi potrebno je pratiti nekoliko načela pismenosti kako bi se vještina pisanja savladala pravilno. Pavličević–Franić (2011) u svojoj knjizi „Jezikopisnice“ navodi koja su to načela. Prvo je načelo postupnosti, a ono nalaže kako je potrebno nastavu pismenosti uskladiti sa psihičkim i jezičnim razvojem djece, sljedeće je načelo konkretnosti, koje nalaže da svi sadržaji provedeni u nastavi trebaju biti poznati djetetu, odnosno povezani s njegovom bližom okolinom. Treće je načelo interesa ili motivacije

koje se vodi trima osnovnim pravilima, a to su: da dijete ima što za reći, da dijete osjeti potrebu da nešto kaže te da je dijete upoznato sa sredstvima uz pomoć kojih se to ostvaruje.

Kada dijete usvoji sve elemente pisanja te gramatiku i pravila standardnog jezika, ta vještina prelazi u stvaralačko izražavanje koje se naziva kreativno pisanje (Pavličević – Franić, 2005). Ono se razvija kroz cijelo osnovno i srednjoškolsko obrazovanje. No zadržimo se na dječjem shvaćanju pisane poruke. Može se zaključiti kako je kod djece više zastupljenija usmena komunikacija i veća je želja za njom nego li za pisanom komunikacijom. Iako, kada dijete jednom ovlada tehnikom pisanja, počinje ju sve više primjenjivati. Prisjetimo se pisanih poruka na papirićima, ispunjavanja spomenara, pisanje dnevnika i sl. Sve to su zapravo oblici dječjeg pisanog izražavanja (Vodopija, 2006). Možemo zaključiti kako se upravo kroz vrtićko i predškolsko razdoblje djecu itekako priprema za ovladavanje tehnike pisanja kroz razne vježbe koje služe za razvoj fine motorike.

Danas djeca sve više koriste tehnologiju i upravo zato poruka je jedna od najzastupljenijih oblika pisane komunikacije. Vodopija navodi kako su upravo poruke oblik pisane komunikacije koje su po namjeni najbližije usmenom izražavanju, odnosno govoru. Usprkos tehnologiji i svim mogućnosti koje nam pruža u današnje vrijeme, rekli bi smo da nas ipak u nekom smislu i unazađuje. Djeca sve više provode vremena na mobitelima ili laptopima te upravo iz tog razloga, bez obzira na vježbe i zadatke koji se provode u vrtiću ili školi, pismenost djece pa i odraslih nije zadovoljena na način kako bi trebala biti (Vodopija, 2006). Pisanje je najsloženija jezična djelatnost, kojoj je potrebno posvetiti najviše vremena, volje i truda. Ono zahtjeva poučavanje na način kako je primjereno razvojnoj dobi djeteta te da se osmisli na što kreativniji i pristupačniji način. Jezičnu vještinu pisanja djeci možemo približiti na razne kreativne načine uz pomoć jezičnih i mnogih drugih igara.

2.5. Jezične igre kao sredstvo poticanja jezičnih vještina kod djece

Sam pojam igre ne možemo svesti u jednu definiciju. Mogli bismo reći kako je igra slobodna aktivnost svakog djeteta, a isto tako i poticajna aktivnost kroz koju dijete može naučiti kako jedan pojam sagledati iz više različitih aspekata gledišta. Kroz čitavo vrtićko i predškolsko razdoblje, važno je poticati jezične vještine kod djece. U tom razdoblju nema boljeg poticaja od same igre. Djeca nove stvari lakše prihvaćaju kroz igru i upravo zato, kao poticaj za razvoj jezičnih vještina možemo koristiti različite jezične igre. Valja istaknuti kako je upravo igra

samo jedna od aktivnosti, ali ne i manje značajna aktivnost, kroz koju dijete otkriva svijet oko sebe, a istovremeno mu pruža osjećaj ljubavi, prihvaćenosti, uživanja te mu omogućuje uspostavu kontakta s drugima (Peti-Stantić i Velički, 2009). Autorice Rajić i Petrović-Sočo ističu kako je svakome djetetu igra važna zbog samoga tijeka igre, a ne zbog njenog konačnoga postizanja cilja. Proces igranja djeca mogu usmjeravati i određivati prema vlastitim željama i maštanjima (Rajić i Petrović-Sočo, 2015). Jezične igre možemo podijeliti na one koje se vežu uz jezične djelatnosti slušanja i govorenja te one vezane uz čitanja i pisanja.

Peti-Stantić i Velički (2009; 7) u svojoj knjizi ističu smisao jezičnih igara. One smatraju kako se jezične igre, baš kao i sve ostale igraju po unaprijed dogovorenim pravilima. Također navode sljedeće:

„Zbog svega navedenoga smatramo kako je jezičnu igru najjednostavnije i najtočnije odrediti kao prostor u kojem se i odrasli i djeca oslobađaju u vlastitom jeziku, u kojem doista uživaju u njemu intuitivno savladavajući pravila i stječuci sposobnost postupiti u skladu s pravilima ili ih (svjesno) prekršiti.“

Jezične igre ne da samo pomažu za savladavanje svih jezičnih djelatnosti, već i za razvoj dječje mašte, promišljanja, pamćenja i pažnje (Posokhova, 2017). Djeca najlakše uče i svladavaju poteškoće uz pomoć raznih igara. U knjizi Ilone Posokhove nalazi se više vrsta jezičnih igara s obzirom na područje koje se želi razvijati i unaprjeđivati. Nakon svladavanja jezične djelatnosti govora, potrebno je savladati i monološki govor. Uz pomoć monološkog govora možemo na opširniji način iznijeti svoje stavove, misli, osjećaje i promišljanja (Posokhova, 2017).

„Kako bi dijete moglo razumjeti monološki govor, a pogotovo izražavati se njime, mora ovladati odgovarajućim rečeničnim konstrukcijama (sintaksom). Dok ne nauči pravilno oblikovati jednostavne proširene i složene rečenice, njegov govor neće biti povezan.“ (Posokhova, 2017: 61).

Također postoje i različite vrste igara za razvoj slušne pažnje. Ona nam uvelike pomaže za slušanje, ali i razumijevanje govora. Dijete postepeno, slušanjem uči razlikovati sličnosti među glasovima i samim riječima. Dijete je svjesno razlike između riječi “kosa“ i “koza“, no nije svjesno da se te riječi sastoje od glasova. Cilj jezičnih igara za razvoj sluha jest da dijete može slušati, ali i čuti. Jezičnim se igrama za razvoj sluha može određivati smjer kretanja zvuka, orijentacija u prostoru, razlikovanje i oponašanje zvukova, razlikovanje zvukova prema jačini i sl. Posokhova ističe i razne igre koje služe razvoju fonološke svjesnosti kod djece, odnosno samim time djeca usvajaju vještine čitanja i pisanja. U poglavlju “Pripremamo se za čitanje“ kroz igre se razvija sljedeće: fonološka percepcija riječi, proširivanje vokabulara,

prepoznavanje i razlikovanje dugih i kratkih riječi, traženje početnog ili završnog glasa u riječima (Posokhova, 2017).

Autorica Šego navodi kako bi se pomoću igara slušanja postigao skladniji razvoj cjelokupnoga govornog sustava potrebna je kvalitetna priprema djetetovih govornih i slušnih organa s ciljem pravilne percepcije i ispravnog izgovora glasova (Šego, 2009).

Ove, ali i razne druge jezične igre djeci pomažu da pravilno ovladaju izgovorom svih glasova materinskog jezika, da ne miješaju glasove te da ih znaju zamijeniti slovima. Također znaju protumačiti glas, odnosno razliku između samoglasnika i suglasnika. Sposobni su gramatički oblikovati govor i znaju se koristiti svim osnovnim vrstama riječi (Ivanovsky i Gadasin, 2010).

Aladrović Slovaček (2018: 18) u svojoj knjizi Kreativne jezične igre navodi kako se igra može podijeliti na razne načine te naglašava kako je možda najbolja podjela s obzirom na sadržaj koji se igrom želi usvojiti ili uvježbati. Također ističe sljedeće:

„S obzirom na konkretan sadržaj kojim se u igri želi bolje ovladati, razlikujemo igre za pojedine jezične djelatnosti, odnosno igre slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Potom razlikujemo igre s obzirom na uvježbavanje ili usvajanje pojedinih gramatičkih sadržaja: fonološke, morfološke i sintaktičke igre.“

U predškolskoj se dobi raznim jezičnim igrama pokušava istaknuti važnost poticanja aktivnog slušanja i govorenja kod djece.

3. VAŽNOST POTICANJA SLUŠANJA I GOVORENJA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Već je ranije navedeno koliku je važnost potrebno izdvojiti za poticanje svih jezičnih vještina kod djece. Želimo izdvojiti kako je u vrtićkoj i predškolskoj dobi osobito važno poticati sposobnosti slušanja i govorenja. Kada se te dvije vještine pravilno nauče, kasnije ih je lakše nadograđivati i u školskoj dobi priključiti druge dvije vještine, čitanje i pisanje.

U današnje vrijeme svjedoci smo kolika su djeca zapravo siromašna maštom i jezikom. Ukoliko se ne krene na vrijeme poticati prve dvije jezične vještine, kasnije je samo teže. Prva i osnovna vještina je vještina slušanja. Za nju smo naveli da počinje puno prije no što mi to

mislimo, također ako se ona ne provjerava na vrijeme ili se ne primijete poremećaji kod nje, kasnije će se to odraziti na sve ostale jezične vještine.

„Mnoga djeca imaju problema slijediti određene upute, razgovor ili priču u skladu sa svojom starošću. Razlog tomu možemo tražiti u nedostatku koncentracije, odnosno u nerazvijenosti aktivnog slušanja ili pak u činjenici da ne shvaćaju značenje riječi.“ (Peti-Stantić i Velički, 2009; 10).

Što se tiče slušanja, ono počinjemo poticati po rođenju. Nema boljeg načina poticanja slušanja nego da svakodnevno govorite svome djetetu. S djetetom treba komunicirati te ćemo na taj način otkriti ukoliko već u najranijoj dobi nešto nije uredu sa sluhom. Vještina slušanja itekako se može učiti. Postoje razne vježbe kojima se može uvježbavati slušanje, a ovise o interesima, dobi te potrebama djece. Vježbe slušanja također pripomažu djeca da primijene stečena znanja i u drugim situacijama (Jarc, 2023).

Apel i suradnici (2004: 27) ističu sljedeće:

„Sposobnost prepoznavanja majčinog glasa nije jedina slušna sposobnost koju dojenče ima od rođenja. Ono je došlo na svijet spremno da čuje razlike među glasovima koje koristimo u govor.“

Kako bismo pravilno potaknuli dijete da nauči ovladavati govorom, a time i materinskim jezikom, ne treba ga posebno poticati, davati mu lekcije ili upute jer na taj način radimo kontra efekt i dosađujemo djetetu. Potrebno je da djetetu roditelji, a potom i odgajatelji budu jezični uzor kroz njegovo odrastanje (Apel i sur., 2004). Ukoliko roditelji to “odrade“ na kvalitetan način, olakšati će posao odgajatelju i time će odgajatelj nastaviti nadograđivati put razvoja govora tamo gdje je dijete stalo.

Valja istaknuti i govornu kompetenciju, koju svakako ne smijemo zanemariti, a izrazito ju je važno poticati jednako kao i govorno stvaralaštvo kod djece. Sve češći primjeri iz prakse pokazuju kako to nije tako te da se govorna kompetencija sve više zanemaruje i ne pridodaje joj se velika pažnja. To se događa iz razloga jer se sve manje čita djeci, ne okuplja ih se i potiče na razgovore, zajedničko slušanje priče i stihova. Sva ta zanemarivanja dovode djecu u položaj vlastite nesigurnosti koja kasnije može rezultirati strahom i agresivnošću (Velički, 2009).

Autori Jovančević i suradnici (2021: 320) ističu sljedeće od načina poticanja govora kod djece u dobi od četvrte do šeste godine:

Kada vaše dijete započne razgovor, kad god možete posvetite mu svu svoju pažnju; skrenite mu pažnju prije nego počnete govoriti. Uvjerite se da dijete nije zaokupljeno nečim drugim; primijetite, ohrabrite i pohvalite

svaki pokušaj govora. Ispunjavanjem djetetovih želja, kada god je to moguće, pokažite da razumijete što je reklo; razgovarajte o prostornim odnosima (prvo, srednje i zadnje; desno-lijevo; gore-dolje) i suprotnostima (veliko-malo); opisujte predmete i tražite od djeteta da otkrije o čemu govorite: „To je ledeno i slatko, jedemo ga često kada je toplo vrijeme. Ja volim okus jagode.“ (sladoled); ohrabrite svoje dijete da daje upute. Slijedite njegove upute kojima vam opisuje kako sagraditi toranj od kockica; pomognite djetetu da slijedi dvosložne i trosložne upute: „Idi u svoju sobu i donesi mi slikovnicu o zeki i kornjači.“

Radom u dječjem vrtiću uvelike možemo pripomoći razvoju govora kod djece. Dijete u vrtić “donosi“ rječnik koji koristi kod kuće, a u vrtiću uči i usvaja rječnik standardnog jezika i rječnik koji mu služi za svakodnevnu komunikaciju. Kako bismo djecu naučili pravilnom imenovanju pojedinih riječi, potrebno je koristiti svaku situaciju kao mogućnost da dijete pravilno imenuje riječi. Za djecu koja imaju teškoće u govoru, potrebno je da odgajatelj pravilno izgovara riječi, koristi razne jezične i slične igre, brojalice, brzalice, pjevanje pjesmica i slično. Na taj način odgajatelj će pridonijeti pravilnom govornom razvoju djeteta (Vrsaljko i Paleka, 2018).

Možemo zaključiti kako je izrazito važno pratiti tijek razvoja sluha i govora od samoga rođenja djeteta te svakodnevno poticati aktivno slušanje i govorenje. Najbolji način kako ćemo to postići je svakodnevno čitanje i razgovor s djetetom.

4. ISTRAŽIVANJE

4.1. Opis uzorka istraživanja

Istraživanje je provedeno u dječjem vrtiću „Velika Gorica“ – područni objekt Buševac. U istraživanju je sudjelovalo 16 roditelja (N = 16) od ukupno 26, što čini 61,5 %. Rezultati istraživanja upotrjebljeni su isključivo za potrebe ovoga završnoga rada.

4.2. Opis instrumenta istraživanja

Kao instrument istraživanja korišten je anketni upitnik koji je podijeljen roditeljima djece predškolske dobi. (prilog 1) Anketnim upitnikom nastojale su se ispitati čitalačke navike roditelja i djece predškolske dobi. Upitnik se sastojao od sedam pitanja. U prvom pitanju roditelji su trebali naznačiti koliko često (u jednome tjednu) čitaju zajedno sa svojom djecom kod kuće, a ponuđeni odgovori su bili: *1-2 puta tjedno, 3-4 puta tjedno i svaki dan*. U drugome pitanju ispitanici su trebali odgovoriti što najčešće čitaju. U sljedećem pitanju ispitanici su morali zaokružiti odlaze li sa svojim djetetom u knjižnicu, a ponuđeni odgovori su bili *da ili ne*. Nakon toga bilo je potrebno da naznače koliko često odlaze sa svojim djetetom u knjižnicu, ukoliko je njihov prethodni odgovor bio *da*. Zatim su slijedila dva pitanja vezana uz čitanje priča. Ponuđeni odgovori bili su *da ili ne*, a bilo je potrebno da odgovore pričaju li svojoj djeci priče, a zatim ukoliko odgovore s *da*, morali su navesti koliko često pričaju priče svojoj djeci. Kao posljednje pitanje bilo je potrebno da ispitanici navedu kako se ponašaju njihova djeca tijekom pričanja slikovnica. Nakon upitnika za roditelje, djeci je svakoga dana čitana priča „Kraljevstvo Druželjublja“ autorice Ksenije Grozdanić (prilog 2). Nakon što su djeca usvojila priču, petero djece snimljeno je diktafonom na mobilnom uređaju. Svrha snimanja bila je preispitati aktivno slušanje i govorne vještine djece predškolske dobi tako što je svako dijete prepričalo ono što je zapamtilo iz navedene priče. Statistička obrada i analiza podataka napravljena je kompjutorskim programom SPSS Statistics, verzija 24.0. U ovom radu korištene su deskriptivne (mjere centralne tendencije i varijabiliteta) te inferencijalne statističke metode (Hi kvadrat test, Spearmanov koeficijent korelacije i t test za cjelokupni uzorak). Zaključci u

vezi razlika i povezanosti među podacima donošeni su na nivou značajnosti od 95%, uz razinu rizika 5%.

4.3. Ciljevi i hipoteze istraživanja

Temeljni cilj istraživanja bio je ispitati čitalačke navike roditelja i djece predškolske dobi.

Prema temeljnom cilju postavljeni su sljedeći problemi istraživanja:

1. Ispitati razlike između roditelja koji više čitaju kod kuće sa svojim djetetom i onih koji manje čitaju kod kuće sa svojim djetetom
2. Ispitati povezanost između čestine posjeta knjižnici djeteta i čestine pričanja priče djetetu
3. Ispitati koliko često roditelji pričaju priče svome djetetu
4. Ispitati pričaju li roditelji priče djeci češće od jednom tjedno na godišnjoj razini

Prema navedenom cilju i problemima istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Očekuje se statistički značajna razlika između roditelja koji više čitaju kod kuće sa svojim djetetom i onih koji manje čitaju kod kuće sa svojim djetetom u odlasku sa svojim djetetom u knjižnicu. Očekuje se kako će roditelji koji više čitaju sa svojim djetetom kod kuće više odlaziti sa svojim djetetom u knjižnicu.

H2: Očekuje se statistički značajna pozitivna povezanost između čestine posjeta knjižnici djeteta i čestine pričanja djeci priča. Roditelji koji češće vode svoju djecu u knjižnicu češće će im pričati i priče.

H3: Očekuje se da roditelji češće pričaju priče svojoj djeci nego što bi se to očekivalo po slučaju.

H4: Očekuje se da roditelji pričaju priče djeci na godišnjoj razini češće od jednom tjedno.

4.4. Rezultati istraživanja

DESKRIPTIVNA STATISTIKA

Anketa o čitalačkim navikama roditelja i djece predškolske dobi

U ovom istraživanju koristila se anketa o čitalačkim navikama roditelja i djece predškolske dobi. Anketa je ukupno sadržavala 7 pitanja te su na nju odgovarali roditelji djece. U nastavku slijedi prikaz deskriptivnih pokazatelja pojedinih čestica.

Tablica 3. Prikaz frekvencija i postotka odgovora na anketno pitanje „Koliko često (u jednome tjednu) čitate zajedno sa svojim djetetom kod kuće?“.

Tvrdnja	Ponuđeni odgovori	Frekvencije odgovora	Postotak odgovora (%)
1. Koliko često (u jednome tjednu) čitate zajedno sa svojim djetetom kod kuće?	a) 1 – 2 puta tjedno	8	50.00
	b) 3 – 4 puta tjedno	6	37.50
	c) Svaki dan	2	12.50
Ukupno		16	100

Iz tablice x. vidljivo je kako najveći broj sudionika istraživanja čita zajedno sa djetetom kod kuće 1 do 2 puta tjedno (50.00 %). Nešto manji broj sudionika čita zajedno sa djetetom 3 do 4 puta tjedno (37.50 %). Najmanji broj sudionika (12.50 %) čita svaki dan. U nastavku slijedi prikaz sljedećeg pitanja.

Tablica 4. Prikaz frekvencija i postotka odgovora na anketno pitanje „Odlazite li sa svojim djetetom u knjižnicu?“.

Tvrdnja	Ponuđeni odgovori	Frekvencije odgovora	Postotak odgovora (%)
	a) Da	8	50.00

3. Odlazite li sa svojim djetetom u knjižnicu?	b) Ne	8	50.00
Ukupno		16	100

Iz tablice x. vidljivo je kako polovica sudionika (50 %) odlazi sa svojim djetetom u knjižnicu. Nakon navedenog pitanja, za sudionike koji su odgovorili kako vode svoje dijete u knjižnicu postavljeno je dodatno pitanje, u kojem su sudionici morali navesti koliko često odlaze sa svojim djetetom u knjižnicu. Budući da je to pitanje bilo otvorenog tipa, odgovori sudionika su se transformirali na godišnju skalu koja je predstavljala koliko dana u godini dijete često posjeti knjižnicu. Tako primjerice koji je odgovorio kako dijete vodi u knjižnicu jednom tjedno je na novoj skali dobio numeričku vrijednost 52 (budući da godina ima 52 tjedana), dok je sudionik koji je odgovorio kako dijete vodi svakodnevno u knjižnicu na novoj skali dobio numeričku vrijednost 365 (1 godina = 365 dana). U nastavku slijedi deskriptivni prikaz rezultata nove skale.

Tablica 5. Prikaz deskriptivnih pokazatelja godišnje skale koja predstavlja koliko dana u godini dijete često posjeti knjižnicu.

SKALA	N	M	C	SD	Min	Max
Čestina posjeta knjižnici	8	14.54	12.00	16.95	1	54

Legenda: N – broj sudionika; Min – najmanji rezultat; Max – najveći rezultat; M – aritmetička sredina; C – medijana; SD – standardna devijacija

Iz tablice x. vidljivo je kako u prosjeku djeca godišnje otprilike 15 puta posjete knjižnicu ($M = 14.54$; $SD = 16.95$). Ukoliko pogledamo raspon između najvećeg i najmanjeg rezultata, može se zaključiti kako je srednja vrijednost prilično niska u odnosu na onu neutralnu (27.50). U nastavku slijedi prikaz rezultata sljedećeg pitanja.

Tablica 6. Prikaz frekvencija i postotka odgovora na anketno pitanje „Pričate li svojoj djeci priče?“.

Tvrđnja	Ponuđeni odgovori	Frekvencije odgovora	Postotak odgovora (%)
5. Pričate li svojoj djeci priče?	a) Da	15	93.80
	b) Ne	1	6.20
Ukupno		16	100

Iz tablice x. vidljivo je kako uglavnom svi sudionici pričaju svojoj djeci priče (93.80 %). Nakon navedenog pitanja, za sudionike koji su odgovorili kako čitaju priče svojoj djeci postavljeno je dodatno pitanje, u kojem su sudionici morali navesti koliko često pričaju priče svojoj djeci. Budući da je to pitanje bilo otvorenog tipa, odgovori sudionika su se kao i kod prethodnog pitanja transformirali na godišnju skalu koja je predstavljala koliko dana u godini roditelj ispriča priču djetetu. U nastavku slijedi deskriptivni prikaz rezultata transformiranih odgovora.

Tablica 7. Prikaz deskriptivnih pokazatelja godišnje skale koja predstavlja koliko dana u godini dijete čuje priču od roditelja.

SKALA	N	<i>M</i>	<i>C</i>	<i>SD</i>	Min	Max
Čestina pričanja priča	13	218.38	182.00	127.65	52	365

Legenda: N – broj sudionika; Min – najmanji rezultat; Max – najveći rezultat; *M* – aritmetička sredina; *C* – medijana; *SD* – standardna devijacija

*Napomena – dva sudionika nisu dali valjan odgovor na navedeno pitanje stoga je N manji od očekivanog

Iz tablice x. vidljivo je kako u prosjeku djeca godišnje otprilike 220 puta čuju ispričanu priču od strane roditelja ($M = 218.38$; $SD = 127.65$). Ukoliko pogledamo raspon između najvećeg i najmanjeg rezultata, može se zaključiti kako je srednja vrijednost podjednaka onoj neutralnoj (208.50).

Također, u upitniku su bila prisutna i dva pitanja otvorenog tipa koja su ispitivala što roditelji najčešće čitaju djeci te kakvo je ponašanje djeteta tijekom pričanja priča. Kvalitativnom

analizom odgovora je utvrđeno kako se djeci najčešće čitaju knjige za djecu i bajke, a dijete pokazuje interes prilikom slušanja.

INFERENCIJALNA STATISTIKA

H1: Očekuje se statistički značajna razlika između roditelja koji više čitaju kod kuće sa svojim djetetom i onih koji manje čitaju kod kuće sa svojim djetetom u odlasku sa svojim djetetom u knjižnicu. Očekuje se kako će roditelji koji više čitaju sa svojim djetetom kod kuće više odlaziti sa svojim djetetom u knjižnicu.

Kako bi provjerili ovu hipotezu, bilo je potrebno napraviti hi kvadrat test 3 x 2. U nastavku slijedi prikaz rezultata.

Tablica 8. 3 x 2 hi kvadrat test.

Čestina čitanja	Odlazite li sa svojim djetetom u knjižnicu?		p	Total	χ^2 test
	Da	Ne			
1 – 2 puta tjedno	4	4		8	
3 – 4 puta tjedno	3	3		6	
Svaki dan	1	1		2	
N	8	8	1	16	0

Legenda: N – broj sudionika; p - vjerojatnost

Hi kvadrat testom utvrđeno je kako ne postoji statistički značajna razlika između roditelja koji više čitaju kod kuće sa svojim djetetom i onih koji manje čitaju kod kuće sa svojim djetetom u odlasku sa svojim djetetom u knjižnicu ($\chi^2 = 0$; $df = 2$; $p > .05$). Time je odbačena prva hipoteza, uz 5% rizika.

H2: Očekuje se statistički značajna pozitivna povezanost između čestine posjeta knjižnici djeteta i čestine pričanja djeci priča. Roditelji koji češće vode svoju djecu u knjižnicu češće će im pričati i priče.

Kako bi provjerili ovu hipotezu, bilo je potrebno izračunati Spearmanovu rang korelaciju. U nastavnu slijedi prikaz rezultata.

Tablica 9. Prikaz korelacijske analize rezultata druge hipoteze.

Varijabla	Čestina odlaska u knjižnicu	N
Čestina pričanja priča	.59	6

Legenda: N – broj sudionika

Spearmanovim koeficijentom korelacije nije utvrđena statistički značajna korelacija između čestine posjeta knjižnici djeteta i čestine pričanja djeci priča ($r = .59$; $p > .05$). Roditelji koji češće vode svoju djecu u knjižnicu neće im češće pričati i priče. Time je odbačena druga hipoteza, uz 5 % rizika.

H3: Roditelji češće pričaju priče svojoj djeci nego što bi se to očekivalo po slučaju.

Kako bi provjerili treću hipotezu, bilo je potrebno napraviti hi kvadrat test sa jednom nezavisnom varijablom. U nastavku slijedi prikaz rezultata.

Tablica 10. Hi kvadrat test.

	Odlazite li sa svojim djetetom u knjižnicu?	p	χ^2 test
	Opažena frekvencija	Očekivana frekvencija	
Da	15	8	
Ne	1	8	
N	16	16	.00 12.25

Legenda: N – broj sudionika; p - vjerojatnost

Hi kvadrat testom utvrđeno je kako roditelje češće pričaju priče svojoj djeci nego što bi se to očekivalo po slučaju ($\chi^2 = 12.25$; $df = 1$; $p < .01$). Time je potvrđena treća hipoteza, uz 1% rizika.

H4: Roditelji pričaju priče djeci na godišnjoj razini češće od jednom tjedno.

Kako bi testirali četvrtu hipotezu bilo je potrebno napraviti t – test za cjelokupni uzorak. Kao testnu vrijednost uzeli smo 52, što znači da dobivenu aritmetičku sredinu testiramo u odnosu na to da roditelji 52 puta godišnje čitaju djeci priče (1 tjedno). U nastavku slijedi prikaz rezultata.

Tablica 11. Prikaz rezultata t - testa

SKALA	N	M	C	SD	t	p
Čestina pričanja priča	13	218.38	182.00	127.65	4.70	.001

Legenda: N – broj sudionika; M – aritmetička sredina; C – medijana; SD – standardna devijacija; t – statistički test; p - vjerojatnost

T – testom za cjelokupni uzorak utvrđena je statistički značajna razlika između dobivene aritmetičke sredine i one pretpostavljene (52 puta godišnje) ($t = 4.70$, $df = 12$; $p < .01$). Sa 99% sigurnosti možemo tvrditi kako roditelji više pričaju priče na godišnjoj razini češće od jednom tjedno. Time je potvrđena 4. hipoteza.

Također, nakon anketnog upitnika djeca su snimljena diktafonom u svrhu otkrivanja aktivnog slušanja i govornih vještina djece predškolske dobi. Kvalitativnom analizom snimki utvrđeno je kako su djeca pomno slušala priču i pritom su je vješto prepričali koristeći vlastite govorne sposobnosti. Djeca su između ostaloga koristila i nove riječi čime su širili vlastiti vokabular. (prilog 3)

5. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Polazište i temeljni cilj ovoga istraživanja bilo je ispitati čitalačke navike roditelja i djece predškolske dobi. Istraživanje je provedeno u Dječjem vrtiću Velika Gorica u područnom objektu Buševac.

Prema temeljnom cilju istraživanja postavljeno je četiri problema. Prvi problem istraživanja odnosi se na razlike između roditelja koji više čitaju kod kuće sa svojim djetetom i onih koji manje čitaju kod kuće sa svojim djetetom. Pretpostavljeno je kako postoji značajna razlika između roditelja koji više čitaju kod kuće sa svoji djetetom od roditelja koji manje čitaju kod kuće sa svojim djetetom s obzirom na odlazak sa svojim djetetom u knjižnicu te se očekuje kako će roditelji koji više čitaju svojoj djeci češće odlaziti u knjižnicu. Dobiveni rezultati pokazuju kako ne postoji statistički značajna razlika između roditelja koji više čitaju kod kuće sa svojim djetetom i onih koji manje čitaju kod kuće sa svojim djetetom u odlasku sa svojim djetetom u knjižnicu te je time prva hipoteza odbačena.

Drugi problem istraživanja bio je ispitati povezanost između čestine posjeta knjižnici djeteta i čestine pričanja priče djetetu. Prema ovome problemu postavljena je sljedeća hipoteza u kojoj se pretpostavlja da će roditelji koji češće vode svoju djecu u knjižnicu češće i čitati svojoj djeci. Rezultati istraživanja ukazuju kako nije utvrđena statistički značajna korelacija između čestine posjeta knjižnici djeteta i čestine pričanja djeci priča, a time je zaključeno kako roditelji koji češće vode djecu u knjižnicu neće češće i pričati svojoj djeci priče čime je hipoteza odbačena uz 5 % rizika.

U trećem problemu bilo je potrebno ispitati koliko često roditelji pričaju priče svome djetetu. U odnosu na ovaj problem istraživanja postavljena je hipoteza da roditelji češće pričaju svojoj djeci priče nego što se očekuje po slučaju. Analizom rezultata utvrđeno je kako roditelje češće pričaju priče svojoj djeci nego što bi se to očekivalo po slučaju te je time potvrđena treća hipoteza.

Posljednje postavljeni problem bio je ispitati pričaju li roditelji priče djeci češće od jednom tjedno na godišnjoj razini. Hipoteza koja je postavljena prema ovome problemu označava kako se očekuje da roditelji pričaju priče svojoj djeci češće od jednom tjedno na godišnjoj

razini. Rezultati testa pokazuju kako roditelji pričaju priče na godišnjoj razini češće od jednom tjedno. Postavljena hipoteza u ovom je slučaju u potpunosti potvrđena.

Uz sve navedeno, možemo zaključiti kako je djeci potrebno čitati i pričati od najranije dobi zbog pravilnog razvitka jezičnih vještina, a posebice vještina čitanja i slušanja. Sukladno tome, mogu se na vrijeme otkriti poteškoće koje bi usporile razvoj jezičnih vještina kod djece. Također valja istaknuti važnost jezičnih igara koje pripomažu razvoju svih jezičnih vještina. Potrebno je čim više takvih igara provoditi s djecom u vrtiću, ali i kod kuće. Skupina u kojoj je provedeno istraživanje u svojim aktivnostima uvelike koristi različite jezične igre kao poticaj boljem razvoju jezičnih vještina. Izrazito je važno i okruženje u kojem dijete odrasta. Stoga je bitno da je dijete u prvim godinama života okruženo dobrim govornicima. Za pravilan razvoj djetetova govora također je važno da mu se obraćamo pravilnim tonom, da mu ne tepamo, već da glas obogatimo većom melodioznošću. Ono što će sigurno pripomoći kod razvoja jezičnih vještina jest da slušamo svoje dijete što nam poručuje, na koji način i da mu sukladno tome pristupimo.

6. LITERATURA

- Aladrović Slovaček, K. (2019). Od usvajanja do učenja hrvatskog jezika. Zagreb: Alfa.
- Aladrović Slovaček, K. (2018). Kreativne jezične igre. Zagreb: Alfa
- Andrešić, D., Benc Štuka, N., Gugo Crevar, N., Ivanković, I., Mance, V., Mesec, I., Tambić, M. (2010). Kako dijete govori? (razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi). Zagreb: Planet Zoe.
- Apel, K., Masterso, J. (prilagodila Ilona Posokhova). (2004). Jezik i govor od rođenja do 6. godine. Zagreb: Ostvarenje.
- Čudina Obradović, M. (2002). Čitanje prije škole (priručnik za roditelje i odgojitelje). Zagreb: Školska knjiga.
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Preuzeto 18.4.2023.: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13429>
- Ivanovsky, O., Gadasin, Lj. (2010). Vesela škola s logopedom (program poticanja govorno-jezičnog razvoja). Zagreb: Planet Zoe.
- Jarc, T. (2023). Vježbe slušanja za učenike 1. razreda osnovne škole. U: Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje, vol. 6 no. 11, str. 44 - 50
- Jovančević, M. i sur. (2021). Godine prve zašto su važne? (vodič za roditelje i stručnjake koji rade s djecom predškolskog uzrasta). Zagreb: Actus Hominis.
- Kolić-Vehovec, S. (2003). Razvoj fonološke svjesnosti i učenje čitanja: trogodišnje praćenje. U: Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, vol. 39 no. 1, str. 17 - 32
- Kralj, J. (2022). Vještine opismenjivanja djece predškolske dobi. U: Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje, vol. 5 no. 9, str. 86 - 91
- Lupis, N. (2002). Komunikacija. U: Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, vol. 8 no. 28, str. 19 - 22
- Ljubešić, M., Cepanec, M. (2012). Rana komunikacija: u čemu je tajna?. U: Logopedija, vol. 3 no. 1, str. 35 - 45
- Matijević, K. (2019). Progovori lako-pokaži mi kako!. Zagreb: Planet Zoe.

- Mendeš, B. (2009). Početna nastava čitanja i pisanja-temelj nastave hrvatskog jezika. U: Magistra ladertina, vol. 4 no. 1, str. 115 - 129
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja [MZO]. (2015). Odluka o donošenju nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Preuzeto 20.7.2023.:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_5_95.html
- Novak, M. (2021). Razvijanje ručnih vještina kao priprema za opismenjavanje. U: Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje, vol. 4 no. 5, str. 214 - 218
- Pavličević-Franić, D. (2011). Jezikopisnice-rasprave o usvajanju, učenju i poučavanju hrvatskoga jezika u ranojezičnome diskursu. Zagreb: Alfa.
- Pavličević-Franić, D. (2005). Komunikacijom do gramatike. Zagreb: Alfa.
- Peti-Stantić, A., Velički, V. (2009). Jezične igre za velike i male. Zagreb: Alfa.
- Pihler Brumen, N. (2023). Faze razvoja govora. U: Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje, vol. 6 no. 12, str. 426 - 430
- Popek, I. (2019). Razvoj govora kroz faze i poticanje govora. Preuzeto 11.4.2023.:
<https://vrtic-milanasachsa.zagreb.hr/default.aspx?id=421>
- Posokhova, I. (2017). 200 Logopedskih igara-zabavne igre i aktivnosti za razvoj govora. Zagreb: Planet Zoe
- Rajić, V., Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi. U: Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu, vol. 64., no. 4, str. 603 - 620
- Ražman, L. (2023). Razvoj čitateljske pismenosti, motivacije i tečnosti čitanja kod djece. U: Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje, vol. 6 no. 11, str. 231 - 236
- Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju. U: Govor, vol. 26 no. 2, str. 119 - 149
- Velički, V. (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. U: Metodika: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi, vol. 10 no. 18, str. 80 - 91

Vodopija, I. (2006). *Dijete i jezik-od riječi do SMS-a*. Osijek: Matica hrvatska, Ogranak

Vrsaljko, S., Paleka, P. (2018). Pregled ranoga govorno-jezičnoga razvoja. U: *Magistra ladertina*, vol. 13 no. 1, str. 139 - 159

PRILOZI

Prilog 1. Anketni upitnik za roditelje

Poštovani roditelji, ovo istraživanje provodi se u svrhu izrade završnog rada na Učiteljskom fakultetu u Petrinji, smjer za rani i predškolski odgoj, Sveučilišta u Zagrebu. Molim Vas da izdvojite par minuta i ispunite ovaj upitnik. Unaprijed hvala!

Helena Sućec

1. Koliko često (u jednome tjednu) čitate zajedno sa svojim djetetom kod kuće?
  - a) 1-2 puta tjedno
  - b) 3-4 puta tjedno
  - c) Svaki dan

2. Što najčešće čitate?
-

3. Odlazite li sa svojim djetetom u knjižnicu?
  - a) Da
  - b) Ne

4. Ukoliko je Vaš prethodni odgovor bio "da", navedite koliko često odlazite sa svojim djetetom u knjižnicu:
-

5. Pričate li svojoj djeci priče?
  - a) Da
  - b) Ne

6. Ukoliko je Vaš prethodni odgovor bio "da", navedite koliko često pričate svojoj djeci priče:
-

7. Kakvo je ponašanje Vašeg djeteta tijekom pričanja slikovnica? Postavlja li Vam pitanja? Pokazuje li interes i na koji način?

Prilog 2. Priča „Kraljevstvo Druželjublja“ – Ksenija Grozdanić

Na kraju mora, ispod duge, postoji kraljevstvo Druželjublja. Kraljevstvom Druželjublja vladaju kraljica Lijepa riječ i kralj Vedri Pogled. Stanovnici Druželjublja vedri su i nasmijani i uvijek su spremni pomoći prijatelju u nevolji. Koriste lijepe riječi kao što su; izvoli, hvala, molim, oprost, mogu li i druge. Kuće, neboderi, škole i vrtići izgledaju prekrasno u zemlji Druželjublja. Vrtovi, cvjetnjaci i parkovi su uređeni i čisti i nikad nitko nije potrgao ljuljačke u parku. Školske hodnike na odmoru ispunjavaju veseli dječji glasovi, smijeh i šale. U dućanu svi strpljivo čekaju na red. U slobodno vrijeme stanovnici Druželjublja organiziraju druženja, izlete, pjevaju, igraju nogomet i košarku, i mnoge druge zabavne igre. Dječak Zuki sretan je u zemlji Druželjublja. Ima puno prijatelja. Ali dosadilo mu je biti pristojan i koristiti čarobne riječi; molim, hvala izvoli, oprost. Dosadilo mu je strpljivo čekati u redu i u autobusu ustupiti mjesto starijima. Jednog dana odlučio je s prijateljem Totom posjetiti susjedno kraljevstvo Zumbeliju u kojoj vladaju kraljica Ružna riječ i kralj Mrki Pogled. Čuli su da je tamo super. Uopće ne moraš biti pristojan i koristiti lijepe riječi. Ali, dolaskom u Zumbeliju, neugodno su se iznenadili. Sve kuće, neboderi, škole i vrtići u zemlji Zumbeliji izgledale su trošno i staro. Vrtovi i cvjetnjaci zapušteni i zarasli u korov. U parkovima su bile potrgane sve ljuljačke, svi tobogani i vrtuljci, uništene sve klupe. Stanovnici u Zumbeliji prolazili su spuštenih glava i nisu pozdravljali jedni druge. Izraz lica bio im je mrk i nikoga nisu vidjeli nasmijanog. Nigdje nisu vidjeli niti djecu da se igraju. Svako dijete koje su vidjeli bilo je samo, bez prijatelja. Ušli su u trgovinu kupiti sok, ali tu je vladao potpuni nered. Nitko nije čekao u redu i svi su galamili jedni na druge. Prošli su pokraj jedne škole, a iz školskog dvorišta odjekivale su ružne i uvredljive riječi:

-Ti si glup i imaš veliki nos!

-Makni mi tu svoju ružnu torbu!

Toto i Zuki više nisu mogli slušati te ružne riječi i nisu željeli ostati više ni minutu u zemlji Zumbeliji. Što su brže mogli, vratili su se u kraljevstvo Druželjublja, gdje su vladali kraljica Lijepa Riječ i kralj Vedri Pogled. I bili su ponosni što su stanovnici tog prekrasnog kraljevstva. A posjetiti ga uvijek možete i vi ako izgovorite samo jednu lijepu riječ.

Prilog 3. Prepričavanje priče-„Kraljevstvo Druželjublja“

Kraljevstvo Druželjublja

Škole su tamo bile lijepe, čiste i nisu bile potrgane, niti ljuljačke nisu bile potrgane. Ništa nije bilo potrgano. Lijepe riječi su: oprosti, hvala, molim, izvoli. Jakovu je dosadilo govoriti lijepe riječi i onda je odlučio drugi dan otići u Zumbeliju gdje uopće ne trebaš govoriti lijepe riječi, ne trebaš čekati u redu i tamo možeš govoriti ružne riječi. Onda su otišli tamo i iznenadili smo se. Tamo su bile potrgane ljuljačke, klupe, tobogani. Kraljica Ružna Riječ i kralj Mrki pogled su bili u tome gradu. Onda su išli u dućan kupiti vodu ili mlijeko i onda su tamo vidjeli da je sve bilo razbacano i nije nitko čekao u redu. Onda su potrčali u kraljevstvo Druželjublja i opet su vidjeli kraljicu Dobra Riječ i kralja Vedri Pogled.

Jednog dana bilo je kraljevstvo Druželjublja i tamo su vladali kraljica Lijepa Riječ i kralj Vedri Pogled. Tamo su škole i vrtići izgledali lijepo i netrošno. U parkovima nisu bile potrgane ni ljulje, tobogani ni vrtuljci. Cvjetnjaci su bili lijepi, ali Marti i Sari dosadilo je poštivati lijepe riječi: izvoli, hvala, molim, oprosti. Otišli su u Zumbeliju, čuli su da je tamo super. Uopće ne moraš govoriti čarobne riječi ili čekati u redu. Pa su otišli u Zumbeliju, ali su se pošteno iznenadili. Vidjeli su da su škole, vrtići i parkovi svi stari i sve je izgledalo staro i trošno. U cvjetnjacima su zarasli korovi, a u parkovima su bile strgane sve ljulje, tobogani i vrtuljci. Onda su išli u trgovinu kupiti sok, ali tamo je vladao potpuni nered. Nitko nije čekao u redu. Kad su kupili sok, izašli su. Pored škole su bile uvredljive riječi: „Ti si glup!“, „Makni mi tu tvoju ružnu torbu!“, „Imaš velik nos!“. Sara i Marta nisu mogle slušati te riječi pa su se brzo vratile u kraljevstvo Druželjublja. Tamo su vladali kraljica Lijepa Riječ i kralj Vedri Pogled. Bili su sretni što žive u tom kraljevstvu. Barem nisu živjeli u Zumbeliji.

Kraljevstvo Srceljublja

U kraljevstvu Srceljublja, vladali su kraljica Srcelijepi i kralj Lijepo Srce. Stanovnici Srceljublja su jako bili ponosni. Dominic je bio dobar i slušao je sve. Dominic je imao puno prijatelja. No dosadilo mu je govoriti riječi: hvala, izvoli, oprosti, mogu li i druge. U kraljevstvu Srceljublja su svi bili lijepi. Išli su sa Jakovom posjetiti susjedno kraljevstvo Zumeliju, gdje su vladali kraljica Ružna riječ i kralj Mrki Mogled. Lijepo su se Dominic, Jakov i Ivano iznenadili zato

jer su sve ljujlačke, klupice, tobogani, vrtići i škole bili trošno stari. Zato su Dominic, Ivano, Jakov, Veronika i Marta došli u trgovinu kupiti sok, no vladao je potpuni nered. Došli su kod jedne škole, a tamo su se dovikivali: „Ej, ti si ružan!“, „Makni tu svoju ružnu torbu!“ Dominic, Jakov, Ivano, Veronika i Marta nisu mogli to slušati pa su se vratili su kraljevstvo Srecljublja. Onda su bili sretni i onda su vratili gdje vladaju kraljica Lijepa Riječ i kralj Vedri Mogled. Onda su Dominic, Jakov, Ivano, Veronika i Marta bili sretni zauvijek.

Jednom davno, vladao je dvorac Druželjublja, kraljica Lijepa Riječ i kralj Vedri Pogled. Tamo nisu bile nikakve ljujlačke potrgane i vrtuljci i neboderi i škole i vrtići. Onda su igrali nogomet, košarku, rukomet, sve razne igre. Onda je dječak Jakov i dječak Petar i Domagoj i Ivano su otišli u grad Zumbeliju. Čuli su da je tamo jako super i da ne moraš biti pristojan i ne moraš govoriti lijepo riječi. Onda su oni otišli u grad Zumbeliju i iznenadili su se. Onda su sve škole, neboder, vrtići, vrtuljci bili stari, trošni i potrgani. Onda su otišli u trgovinu kupiti sok, ali tamo je vladao potpuni nered. Onda su kupili sok i onda su otišli kod škole. Tamo su vladale ružne riječi: “Ti si glup!“, „Ti imaš velik nos!“, „Ti imaš veliku torbu!“. Oni nisu mogli slušati te riječi i nisu htjeli ni minutu ostati u gradu Zumbeliji, onda su otišli što brže mogu u grad Druželjublja. Onda su bili sretni.

Na kraju rijeke, ispod duge bilo je kraljevstvo Druželjublja i tamo su vladali kraljica Lijepa Riječ i kralj Vedri Pogled. Koristili su lijepo riječi kao: molim, hvala, izvoli, oprost. Jakovu je bilo dosadilo slušati lijepo riječi i onda je otišao u Zumbeliju sa svojim prijateljem Petrom i tamo ih je dočekalo veliko iznenađenje jer su sve ljujlačke i tobogani i vrtuljci bili potrgani. Sve škole i vrtići su izgledali trošno i staro. Svi cvjetnjaci su bili stari i urasli u korov. Onda su išli u trgovinu kupiti sok i tamo je bio veliki nered i buka. Nitko nije htio čekati u redu i onda više nisu htjeli biti u Zumbeliji i vratili su se u kraljevstvo Druželjublja. Bili su sretni što su bili iz Druželjublja.

IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOGA RADA

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)